

יחידת קישור ללבנון (יק"ל)

ריכוז ממצאים

החלטת הממשלה מנובמבר 1982 להעביר את ניהול המעברים לידי רשות שדות התעופה לא בוצעה.

רק 20% מהנהגים של כלי הרכב, שנכנסו לישראל, העבירו את רכבם בדיקות רישוי כנדרש בתקנות התעבורה.

חולים הופנו לאישפוז בישראל על ידי צה"ל, שלא על פי הנוהל שנקבע, וסדרי העברת חולים מבית חולים אחד למשנהו לא הוסדרו. חלק מבתי החולים בישראל העביר את חשבוניות האישפוז למינהל באיחור רב.

עד מועד סיום הביקורת, הופעל בית החולים במרג'–עיון, שהכיל 40 מיטות, בתפוסה של 25% מכושר קליטתו. כתוצאה מכך הופנו חולים רבים, כולל יולדות, לאישפוז בישראל.

חוב של ועדי הכפרים למינהל בגין צריכת מים לא הוצמד ולפיכך נשחק.

ביחידה נוהל הקופה, שנועדה לממן משימות מיוחדות ועבודות בנייה עבור מיפקדות צד"ל. הקופה נוהלה בצורה בלתי תקינה וללא פיקוח ובקרה חיצוניים. לא נשמרו מסמכים המתייחסים לפעולות שנעשו בה. קצין שהיה אחראי לכספי הקופה הורשע בגניבת כספים ממנה.

מדינת ישראל מגישה סיוע לתושבי איזור דרום לבנון (להלן – אד"ל), מאז ראשית שנת 1976. בתחילה ניתן הסיוע לתושבי כפרים הסמוכים לגבול, שנפגעו מפעולות מחבלים ולא קיבלו סיוע ממקור אחר. באוקטובר 1978 הקיף הסיוע 42 כפרים המונים אוכלוסייה של כ-55,000 נפש, בעיקר מוסלמים שיעים. עם תחילת מבצע שלום הגליל (להלן – מבצע של"ג) הוגש הסיוע לאוכלוסייה שמנתה כ-100,000 נפש. הסיוע התבטא בעזרה רפואית שוטפת ובאישפוז חולים ופצועים בישראל; באספקת מים וחשמל; בהעסקת פועלים תושבי האיזור בישראל; במתן אפשרות לקנות מזון ומצרכים אחרים בישראל; בפעולות בתחום החינוך והחקלאות. עד סוף שנת 1983 הוגשו ותואמו פעולות הסיוע על ידי "מתאם הפעולות" באזורים יו"ש וחבל עזה, ובוצעו על ידי יחידת אד"ל. בינואר 1984 הועברה האחריות לפעולות התיאום למתאם נושאי ישראל לבנון.

במהלך מבצע של"ג, ביולי 1982, הקים צה"ל את מיפקדת הסיוע ללבנון, אשר פעלה ביישובים שמעבר לאיזור שבתחום טיפולה של יחידת אד"ל. באותה תקופה ניתן הסיוע לאוכלוסייה שמנתה כ-400,000 נפש. באוקטובר 1982 הוחלט לאחד את שתי היחידות ולהקים מיפקדה אחודה לדרום לבנון. בינואר 1983 הוסבה המיפקדה האחודה ליחידת קישור ללבנון (להלן – היחידה).

לפי פקודת האירגון של צה"ל כוללת היחידה מינהל אורחי ובו מטה ומיפקדות גיזרה, לטיפול באוכלוסייה האזרחית ולקישור למוסדותיה (להלן – המינהל), וכוח צבאי לבנוני בהיקף חטיבתי – צבא דרום לבנון (צד"ל), בפיקוד ישראלי.

בראש היחידה מפקד בדרגת תת אלוף. היחידה כפופה לאלוף פיקוד הצפון. בראש המינהל מפקד בדרגת אל"מ: לו כפופים שני ראשי ענפים – ראש ענף כלכלה וראש ענף מינהל ושירותים. הענפים כוללים בעלי תפקידים משרדי הממשלה המשמשים קציני מטה לטיפול בנושאים השונים (קמ"טים). באחריות המינהל הפעלה של שלוש תחנות מעבר גדר טובה ושלושה מסופים למעבר בינלאומי. המערכת הכספית והתקציבית של המינהל הינה בידי יחידת קמ"ט אוצר, שתפקידה לנהל את הפעולות הכספיות הקשורות בביצוע פעולות הסיוע לתושבי האיזור.

בחודשים מארס - יוני 1984 ערך משרד מבקר המדינה ביקורת על פעולות הסיוע האזרחי שניתן על ידי המינהל לתושבי האזור⁽¹⁾. נבדקו גם סדרי המעבר של נוסעים. הביקורת נערכה בתחנות המעבר, ביחידת קמ"ט אוצר, ובמשרדי ממשלה. שבתחום אחריותם מתבצעות פעולות בתחנות אלה. ממצאי הביקורת הועברו לכל הגורמים המיוצגים בפעילויות השונות של היחידה. עד 10.2.85 לא נתקבלה התייחסות לממצאים מאלוף פיקוד הצפון, מהמתאם לנושא ישראל לבנון ומבנק ישראל.

תקציב המינהל וביצועו

בשנת הכספים 1982 הסתכמו הוצאות המינהל, לפי הרישומים בספרי קמ"ט אוצר, ב-138 מיליון שקלים, ובשנת הכספים 1983 ב-340 מיליון שקלים, כמפורט להלן (במיליוני שקלים):

הנושא	1982	אחוז מכלל ההוצאה	1983	אחוז מכלל ההוצאה
אישפוז חוץ ותרופות	85.0	61.6	153.5	45.1
כבישים ומגרשי מסחר	17.6	13.7	109.0	32.0
חשמל ומים	25.5	17.5	27.0	8.1
תפעול ואחזקה כולל חומרי בנין	8.2	6.0	44.3	13.0
שכר לעובדי המינהל	1.2	0.8	5.2	1.5
חקלאות	0.5	0.4	1.0	0.3
ס"ה	138.0	100.0	340.0	100.0

לשנת הכספים 1984 אושר למינהל תקציב בסך כ-700 מיליון שקלים (במחירי ההוצאה של 1983 ובתוספת התייקרות של 100%).

התחייבויות המינהל לשנת הכספים 1983 לגבי ההוצאות לאישפוז ולמרפאות חוץ, שעד לסיומה לא נתקבלו לגביהן חשבוניות מבתי החולים, יסתכמו, לפי חישובי המינהל, בסכום הנע בין 35 מיליון שקלים לבין 65 מיליון שקלים; זאת בנוסף ל-27 מיליון שקלים שבהם חויב תקציב המינהל בגין חשבוניות שהגיעו עד סוף שנת הכספים.

אספקת חומרי בנין וביצוע עבודות

המינהל סיפק חומרי בנין וביצע עבודות בכפרים שבאזורי הגבול, על פי תכנית שנקבעה על ידי מיפקדת היחידה. העבודות בוצעו על פי דרישות של ועדי הכפרים או ביוזמת המינהל. בשנת הכספים 1983 הסתכמו הנצאות המינהל לביצוע עבודות בכפרים ולאספקת חומרי בנין ב-113 מיליון שקלים. בין המינהל ובין ועדי הכפרים נקבע הסדר שלפיו ישא המינהל ב-60% מהעלות והוועדים ישאו ב-40% ממנה.

כאשר נסתיימו העבודות, סירב חלק מהוועדים לשאת בהוצאות בטענה שהם חסרי אמצעים. חובם של ועדי הכפרים לגבי 15 עבודות שבוצעו הסתכם, בסוף שנת הכספים 1983, בכ-627,000 לירות לבנוניות (כ-14 מיליון שקלים). כאשר לעבודות שהוזמנו ושהיו במועד סיום הביקורת בתהליכי ביצוע, נאמדו ההוצאות שעל הכפרים היה לשאת בהן ב-1.8 מיליון לירות לבנוניות (כ-43 מיליון שקלים, במחירי חודש מארס 1984).

בנובמבר 1984 הודיע מפקד היחידה למשרד מבקר המדינה, כי חלק גדול מהחוב ניגבה וכי החוב של הכפרים הצטמצם ל-198,000 לירות לבנוניות. לגבי העבודות, שהיו באותו מועד

(1) ביקורת קודמת בנושא סיוע הומניטרי שמדינת ישראל הגישה לתושבי דרום לבנון נערכה בשנת 1978, ממצאה פורסמו בדו"ח שנתי 29, עמ' 797.

בתהליכי ביצוע, ניתנה הוראה לקבלן לכצטן בנכסות התחייבות המינהל - דהיינו עד 60% מעלות העבודות המוזמנות; העבודה תושלם רק לאחר שוועד הכפר ישלם את חלקו.

אספקת מי שתייה

1. במגמה לפתח מקורות לאספקת מים לתושבים הלבנוניים, מבלי לפגוע במאזן המים של ישראל, הכינו חברת תכנון המים לישראל בע"מ (תה"ל) ומקורות, חברת מים בע"מ (להלן - חברת מקורות), בסוף שנת 1980, תוכנית אב לאספקת מי שתייה לאיזור. בינואר 1981 נחתם סיכום בין נציגי המימשל לבין חברת מקורות בדבר הקמת מערכת אספקת מים: הסיכום היה מותנה בהסכמת הנהלות שני הגורמים. באוקטובר 1981 נחתם הסכם בין המפקד הצבאי של איזור רמת הגולן לבין חברת מקורות (להלן - ההסכם) לפיו תקים החברה מערכת, שתכלול קווים באורך של 10 ק"מ ובריכת אגירה בנפח של 1,000 מ"ק בעלות משוערת של 9.3 מיליון שקלים (במחירי דצמבר 1980); חברת מקורות תשתתף בסכום של שני מיליון שקלים, ובשאר ההוצאות תישא מִפְקֶדַת האיזור; מחיר המים שיוספקו ייקבע בין נציב המים, חברת מקורות ומתאם הפעולות באזורים. בהסכם לא נקבע לוח זמנים; היה צפוי שהביצוע יסתיים עד יוני 1982. למעלה משליש מהעלות המשוערת של הפרוייקט בסך 3.7 מיליון שקלים שולמה בינואר 1981, ועד סוף שנת 1983 שולמו לחברה שאר הסכומים: התשלומים הסתכמו ב-54.3 מיליון שקלים במחירים שוטפים. ביצוע הפרוייקט הסתיים בסוף 1983.

הביקורת העירה, כי בהיעדר לוח זמנים מחייב בהסכם, לא הייתה בידי המינהל האפשרות לעקוב אחר ביצוע העבודות; ממילא לא יכול היה, מסיבה זו, לתבוע פיצוי בגין נזק שנגרם לו כתוצאה מהפיגור בביצוע העבודות.

2. בהסכם נקבעו תנאי התפעול והאחזקה של מפעל המים והקו וכן תנאי אספקת המים: חברת מקורות תספק מי שתייה עד לכמות של 100 מ"ק לשעה והמינהל ישלם לחברה את מחיר המים לפי קריאת המונה; חברת מקורות תפעיל ותתחזק אותו חלק מהמפעל המצוי בשטח ישראל, והוצאות האחזקה ייכללו במחיר המים; את עלות האחזקה וההפעלה של חלק המפעל שמעבר לגבול ישראלי המינהל לפי מחירי עלות, ובתוספת של 15% לכיסוי הוצאות כלליות. המינהל נהג לשלם עבור החשבונות, שהוגשו לו על ידי חברת מקורות, בהתאם להסכם, והעביר לוועדי הכפרים, עד אוגוסט 1983, דרישות לתשלום עבור מים, שלא כללו את הוצאות אחזקת הקו בהתאם לחיובים של חברת מקורות. רק בספטמבר 1983 החל המינהל לחייב את ועדי הכפרים בתשלום נוסף של 20% מהחיובים של חברת מקורות עבור המים, וזאת כדי לכסות חלק מהוצאות האחזקה.

היות וכאמור לא גבה המינהל מוועדי הכפרים את מלוא העלות של צריכת המים, ומאחר וחלק מוועדי הכפרים פיגר בתשלומים, הגיע שיעור הגבייה בשנת הכספים 1982 לכ-20% בלבד מהעלות; בשנת הכספים 1983 עלה שיעור זה ל-42%.

בשנת הכספים 1983 הסתכמה הגבייה בפועל, בגין צריכת מי שתייה בסך 7.3 מיליון שקלים בקירוב. הסכום שנרשם לחובת כמה מוועדי הכפרים עמד באותו מועד על סך 5.6 מיליון שקלים. הביקורת העירה, כי על המינהל לדאוג שהחוב ייגבה בערכו הריאלי.

בעקבות הביקורת הודיע בנובמבר 1984 מפקד היחידה למשרד מבקר המדינה, כי מאז אוגוסט 1984 קיימת הקפדה על תשלום מלא של ועדי הכפרים בגין אחזקת הקו וצריכת המים וכי בסוף אוגוסט 1984 הגיע שיעור הגבייה ל-100% בקירוב מהעלות.

סיוע רפואי

עד יוני 1982 מנתה האוכלוסייה, שנהנתה מקבלת שירותי רפואה מישראל, לרבות אישפוזים בבתי חולים, כ-100,000 נפש ב-42 כפרים באד"ל. בעקבות מבצע של"ג הורחב הסיוע הרפואי לאזורים נוספים והוא הקיף אוכלוסייה של כ-400,000 נפש ב-109 כפרים.

מרפאות

השירותים הרפואיים ניתנו לכל אזרח לבנוני ללא תשלום, בשלוש מרפאות, כתחנות המעבר שבגדר הטובה: מטולה, מצפה פאר ובירנית ובמרפאת חוץ שליד בית החולים שבמרג'-עיון. הצוות בכל מרפאה שבגדר הטובה כלל: רופא, חובש ונהג עם אמבולנס צבאי - שלושתם אנשי צבא בשירות מילואים. בנוסף לכך חנו במקום אמבולנס וכלי רכב לבנונים באופן קבוע, והם הורשו לנוע בישראל. המרפאות פעלו בכל שעות היממה ובכל ימי השבוע. הצוות במרפאה הגיש טיפולים שיגורתיים ותרופות: במקרה של צורך בטיפול מורכב או ממושך יותר, הוסמך הרופא במרפאה להפנות חולים למרפאות חוץ בבתי חולים בישראל או לאישפוז בהם.

בהתאם לרישומים של היחידה פנו למרפאות ולבית החולים במרג'-עיון, במשך שנת 1981 כ-59,000 חולים: בשנת 1982 - כ-42,000 חולים ובשנת 1983 - כ-35,000 חולים. לעומת מגמת הירידה במספר הפונים למרפאות שבגדר הטובה הסתמנה מגמת עלייה במספר הפונים למרפאה, שליד בית החולים במרג'-עיון, שבה ניתן מספר ימים בשבוע טיפול על ידי רופאים מקצועיים מישראל.

בשטח שמעבר לאד"ל הלכה והשתקמה המערכת הרפואית הפרטית, כולל בתי חולים. האוכלוסייה העדיפה השירותים הרפואיים המקומיים על פני המרפאות המופעלות על ידי ישראל, וזאת מלבד תושבים דלי אמצעים או כאלה הזקוקים לטיפולים מיוחדים.

בית החולים במרג'-עיון

1. בסוף שנת 1982 הוחלט להחזיר את המערכת הרפואית המקומית לפעילות סדירה, במגמה לצמצם את היקף האישפוזים בישראל. סוכם כי בית החולים, יופעל באורח סדיר באמצעות צה"ל.

לדברי קצין הרפואה של היחידה ומומחים מטעם משרד הבריאות קיימת בבית החולים תשתית נאותה, המאפשרת אישפוז 40 חולים: הניצול בפועל מגיע רק לכדי 25% מכושר הקליטה שלו. בבית החולים חדר ניתוחים הכולל את כל הציוד הדרוש ומועסק בו רופא. כירורג ישראלי, אך מחוסר כוח אדם מקצועי לא ניתן היה לבצע בו ניתוחים.

בשנת 1983 תרם בית החולים לירידה משמעותית במספר החולים שהופנו לבתי חולים בישראל, והדבר גרם לחיסכון בהוצאות האישפוז והטיפולים במרפאות חוץ. הביקורת העירה, כי ניתן, בהשקעה סבירה, בעיקר על ידי תכנון ואירגון של כוח אדם, להעלות את רמתו של בית החולים, ולשפר את תדמיתו בקרב האוכלוסייה, במגמה להגיע לניצול מירבי של כושר קליטתו.

מפקד היחידה הודיע בנובמבר 1984 למשרד מבקר המדינה, כי בית החולים נערך מחדש ומופעל בתפוסה כמעט מלאה: הופעלו שני חדרי ניתוח, נפתחו 11 מרפאות מקצועיות המופעלות על ידי רופאים לבנוניים, ונרכש ציוד רפואי חדיש בסך כ-120,000 דולרים. כמו כן נמצאת בשלבי ביצוע תכנית להרחבת בית החולים בכ-1,000 מ².

2. אישפוז חולים בישראל. ההוצאה עבור אישפוז בישראל של חולים ויולדות מלבנון הסתכמה בשנת הכספים 1983 בכ-116 מיליון שקלים ומספר ימי האישפוז - בכ-15,000, לעומת 17,000 ו-20,000 ימים, בהתאמה, בשנים 1981 ו-1982. באוקטובר 1982 הוציא משרד הבריאות הנחיות ונהלים לבתי החולים בארץ בקשר לטיפול בחולים תושבים של 109 כפרים בדרום לבנון. הביקורת העירה, כי עדיין נותרה ללא פתרון שאלת הנשיאה בהוצאות הטיפול הרפואי בחולים שאינם תושבי אותם הכפרים.

3. לפי הנהלים, הוסמך קצין הרפואה של היחידה להפנות חולים למרפאות חוץ ולאישפוז בבתי חולים בישראל. החולה מקבל טופס הפניה תתום על ידי רופא. הטופס מהווה אף התחייבות כספית למימון הוצאות הטיפול הרפואי, עם מתן אישורו של מפקד תחנת המעבר.

הביקורת העלתה, כי בשנים 1982 ו-1983 הופנו על ידי צה"ל וגורמי אר"ם נפגעים וחולים לאישפוז בבתי חולים בישראל שלא על פי הנהלים האמורים. החשבונות שנתקבלו על ידי קמ"ט אוצר מבתי החולים הסתכמו, במחירים שוטפים, עד סוף מארס 1983, בסך 31.5 מיליון שקלים. בהסדר בין

המינהל למשרד הבריאות נקבע, כי משרד הבריאות ישא בהוצאות האישפוז עד מחצית אוגוסט 1982, וממועד זה עד סוף מארס 1983 ישלם המינהל עבור הוצאות אלה. המינהל שילם את חלקו, שהסתכם בכ-21.6 מיליון שקלים, ואילו משרד הבריאות לא נשא בחלקו בהוצאות עד מועד סיום הביקורת. בינואר 1985 הודיע משרד הבריאות למשרד מבקר המדינה כי יפעל לתיקון הליקוי, וכי התשלומים יועברו לבתי החולים על פי הנתונים שברשותו.

4. הביקורת העירה, כי מן הראוי למצוא פתרונות מתאימים, שיעוגנו בנהלים, לנושאים הבאים שטרם באו על פתרונם :

טרם נקבע מי יממן את הוצאות האישפוז החל מ-1978 בגין חולים שנשלחו לבתי החולים רמב"ם על ידי האו"ם: בתי החולים בישראל נהגו, בכמה מקרים, להעביר חולים שהופנו אליהם לאישפוז לבתי חולים אחרים להמשך טיפול, מבלי שהודיעו על כך למינהל וכתוצאה מכך לא היה בידי המינהל מידע בדבר תקופות האישפוז בבתי החולים השונים, הדרוש לצורך מעקב אחר דרישותיהם לתשלום הוצאות האישפוז: במקרים רבים, הגיעו חשבונות בתי החולים בגין הוצאות האישפוז למינהל באיחור ניכר, עד שנה. החשבונות מבוססות על מחירי אישפוז שוטפים: עיכוב בהמצאתן על ידי בתי החולים או אי-פרעונן מסיבה כלשהי, גורמים לשחיקת התמורה המגיעה לבתי החולים.

5. אישפוז יולדות. מדי שנה הופנו כ-500 יולדות לבנוניות לאישפוז בבתי חולים בישראל. בשנת הכספים 1983 הסתכמו ההוצאות בכ-15 מיליון שקלים עבור 2,000 ימי אישפוז של יולדות. הביקורת העירה, כי מן הראוי לבחון אפשרות להפנות את היולדות לאישפוז בבתי החולים במרג'-עיון כמקום להפנות לבתי חולים בישראל; ההפניה לבית החולים במרג'-עיון תעלה גם כקנה אחד עם המגמה של שיקום התשתית הרפואית המקומית, תמנע מהיולדות טלטולים וסכנות ותביא לחיסכון ניכר בהוצאות המינהל.

באוקטובר 1984 הודיע ראש המינהל למשרד מבקר המדינה, כי בקרוב יוקם מבנה מיוחד למחלקת הנשים בבית החולים במרג'-עיון ומאותו מועד תופנה היולדות לבית החולים במרג'-עיון.

העסקת פועלים לבנונים בישראל

לתושבי האיזור ניתנה, לפי בקשתם, רשות לעבוד בישראל. משנת 1977, הועסקו בישראל, באמצעות קמ"ט העבודה באיזור, ובאישור שירות התעסוקה, בממוצע כ-600 פועלים יומיים, בעיקר בתעשיית הטקסטיל, בחקלאות ובשירותים. שני שלישים מהפועלים היו נשים. בגדר הטובה העסיק המינהל 16 עובדים יומיים, ביניהם עובדי מינהל ושירותים, אחיות ונהגי אמבולנסים.

מאז שנת 1977 היה קיים הסדר שלפיו הורשו הפועלים להמיר בבנקים המסחריים את מחצית משכורתם ללירות לבנוניות לפי השער הרשמי. בפברואר 1984 הופסק ההסדר בהתאם להוראה של בנק ישראל. הפסקת ההמרה של חלק ממשכורתם של הפועלים באמצעות הבנקים גרמה להם להפסד כספי ניכר. משרד האוצר והמתאם לנושאי ישראל - לבנון המליצו בפני בנק ישראל לחזור ולאפשר המרה של חלק משכרם של הפועלים, באמצעות הבנקים. עד סוף שנת 1984 טרם נענה הבנק להמלצות.

סדרי מעבר במעברי הגבול

דרך המעברים הבינלאומיים במטולה, בראש הנקרה ובכירינת נכנסים לישראל ויוצאים ממנה אזרחים תושבי לבנון ותיירים, לצורך ביקור, ריפוי, מסחר, או לצורך מעבר למדינות אחרות. כן עוברים במעברים אנשי או"ם, אנשי כמורה ואזרחים ישראלים, בעיקר קבלנים. דרך תחנות מעבר הגדר הטובה, נכנסים ויוצאים רק תושבי אד"ל: לפי רישומי היחידה נכנסו דרך מעברים אלה בשנת 1981 כ-218,000 בני אדם; ב-1982 - כ-256,000 ובשנת 1983 - כ-190,000 בני אדם. דרך המעברים הבינלאומיים במטולה ובראש הנקרה, נכנסו, בשנת 1982, כ-37,000 איש ובשנת 1983 כ-60,000 איש.

בנובמבר 1982 החליטה הממשלה לאפשר סדרי מעבר תקינים ומהירים בגבול בין ישראל ולבנון במטולה, בראש הנקרה ובכירינת: דרך המעברים יעברו לישראל לבנונים עם כלי רכבם הפרטיים

והמסחריים שמטרתם תיירות, מסחר, ומגעים אחרים עם ישראל. בהחלטה נקבע, כי בשלב ראשון, החל מ-15.11.1982, תהיה הפעלת המסופים במתכונתם הקיימת באחריות צה"ל, כאשר כל משרד ממשלתי יפעל במסוף בתחום אחריותו הוא; בשלב שני יורה משרד התחבורה לרשות שדות התעופה לתכנן, להקים ולהפעיל את מסופי הגבול הרשמיים, לאור נסיונו כמסופי הגבול עם מצרים.

עד נובמבר 1982 היה צה"ל אחראי גם לביקורת הגבולות במעברי ראש הנקרה ומטולה; החל מאותו מועד הוטלה האחריות לביקורת הגבולות על משטרת ישראל.

עוד בספטמבר 1982 הגישה רשות שדות התעופה למתאם הפעולות באזורים, חוות דעת והמלצות לקראת הפעלתם של מעברי הגבול כמעברים בינלאומיים. ביולי 1983 החליטה ועדה, בראשות שר הפנים ושר הביטחון, כי העברת האחריות והתפעול לרשות שדות התעופה תיעשה בשלבים: בשלב ראשון תבוצע העברת האחריות במעבר ראש הנקרה.

עד נובמבר 1984 לא קוימה החלטת הממשלה במלואה; גם החלטת השרים להעברת האחריות והתפעול של מעברי הגבול לרשות שדות התעופה לא בוצעה. צה"ל, שאמור היה להפעיל את המעברים באורח זמני עד שהרשות תיטול על עצמה את האחריות עליהם, המשיך להפעילם עד מועד סיום הביקורת.

סדרי ניהול קופה

במסגרת היחידה נוהלה קופה אליה הועברו כספים ממקורות שמחוץ למסגרת התקציב שנוהל על ידי קמ"ט אוצר. מקור הכספים היה מהפרשים ומעודפים שנוצרו במשכורותיהם של חיילי רס"ן חדד (ולאחר מכן של חיילי צד"ל). ממאוס עד אוגוסט 1983 העבירה מיפקדת רס"ן חדד לקופת היחידה סך 1.6 מיליון לירות לבנוניות. כספי הקופה נועדו לממן ביצוע משימות מיוחדות, עבודות בינוי ושיפוץ מבנים למיפקדות צ.ד.ל, ולרכישות מהשוק המקומי לצרכים שוטפים של היחידה במטה ובנפות.

1. הוצאת כספים מן הקופה מעל לסכום מסוים הייתה טעונה אישור של מפקד היחידה ולגבי סכומים קטנים יותר – של סגן המפקד. כל המסמכים הקשורים לתקבולים ולהוצאות כספים מהקופה עד יולי 1983, הושמדו על ידי קצינים ביחידה, באישור מפקדה.

2. עד אפריל 1983 לא הופעלה לגבי הקופה ביקורת כלשהי, אף לא במסגרת היחידה. במאי 1983 מינה המפקד את ראש ענף כלכלה לשמש מבקר לקופה.

3. ביולי 1983 גילה המבקר אי סדרים בניהול הקופה. במאוס 1984 הורשע קצין התחזוקה של היחידה על ידי בית דין צבאי, בין היתר בגניבת סך 44,900 דולרים ו-114,680 לירות לבנוניות ממנה. הקצין נידון לחמש שנות מאסר ולהורדה מדרגת סגן אלוף לדרגת טוראי.

הביקורת העירה כי השיקול להקים קופה ביחידה היה פסול מלכתחילה, ומן הדין היה להעביר עודפי הכספים שנותרו ברשות היחידה, ישירות לגורמים המוסמכים לכך. משהוחלט להקים את הקופה, לא מצאה מיפקדת היחידה לנכון לקבל את אישורם של הגורמים המוסמכים לנהל קופה באופן בלתי תלוי במסגרת התקציבית המאושרת. יתר על כן, הקופה נוהלה בצורה בלתי תקינה ולא נשמרו מסמכים בדבר הפעולות שנעשו בה. בנובמבר 1984 הודיע מפקד היחידה למשרד מבקר המדינה כי מאותו מועד האחריות לניהול הקופה הוטלה על ראש ענף מינהל ושירותים במינהל, והיא מתנהלה לפי נוהל שאושר על ידו. לדעת הביקורת אין כלל מקום לקיום הקופה.

בעקבות מבצע של"ג, הגדילה מדינת ישראל את היקף פעולות הסיוע לאוכלוסייה האזרחית בדרום לבנון, שכללה אז כ-400,000 נפש. בינואר 1983 אוחדו כל הגורמים שפעלו עד אז במתן סיוע לאיזור והוקמה יחידת הקישור ללבנון (יק"ל).

הביקורת העלתה, כי לא בוצעה החלטת הממשלה מנובמבר 1982 להעביר את ניהול מעברי הגבול לידי רשות שדות התעופה; לא הוקפד על גביית חלקם של ועדי כפרים תמורת עבודות שבוצעו עבורם, כמתחייב מהסכם בין הצדדים.

חולים ונפגעים מהאיזור הופנו לאישפוז ולטיפול בבתי חולים בישראל, אולם ההפניות לא תמיד נעשו בהתאם לנהלים שנקבעו, ולא נוצל בית חולים מקומי שיכול היה, תוך השקעה סבירה, לקלוט ולטפל בחלק גדול מהם; היערכות המשטרה לטיפול בהברחת סמים הייתה חלקית והרבה פחות מן הדרוש; הסדרי התשלום בגין עיסקות יצאו ללבנון לא נעשו בהתאם להסדרים שהונהגו; הפיקוח על טוכין שיוצאו ללבנון, שהיה אמור להיערך על ידי יחידת המכס, היה רופף.

ביחידה נוהלה קופה שנועדה לממן משימות מיוחדות ועבודות בנייה עבור מיפקדות צד"ל. בקופה התגלו אי סדרים; קצין שהיה אחראי לכספי הקופה הורשע בגניבת כספים ממנה. הביקורת העירה שהקמת הקופה הייתה פסולה מעיקרה, ואין לקיימה.

פעולות המשטרה באזורים יהודה והשומרון וחבל עזה

ריכוז ממצאים

למרות הגידול הניכר באוכלוסייה המקומית ובהתיישבות היהודית באיזור, והחיכוך שנוצר בין שתי האוכלוסיות, לא שונו מאז 1967, באופן משמעותי, תקני כוח האדם של המשטרה באזורים.

1,336 תיקים מבין תיקי החקירות, שהעבירו נפות המשטרה באיזור יו"ש לגורמי התביעה בשנים 1971 - 1982 לצורך הגשת כתבי אישום, לא הוחזרו אליהן עד 1.4.1984. לגבי חלק ניכר מתיקים אלה גם לא נתקבל, מגורמי התביעה, מידע בדבר שלבי הטיפול בהם.

בעקבות דו"ח "ועדת קרפ" עשתה המשטרה מאמצים, שחלקם הוכתרו בהצלחה, לפענח פשעים שבוצעו באיזור יו"ש ושבהם היה חשד למעורבות של יהודים. אולם הטיפול בעבירות פחות חמורות כגון עבירות רכוש, שבוצעו בישובים יהודיים באזורים, עדיין אינו עונה על הצרכים.

לרשות המשטרה הועמדו אמצעים מצומצמים לצורך הקמת תהנות ולרכישת רכב, מכשירי קשר, ציוד מיכון, בינוי ותחזוקה, והם לא הדביקו את הצרכים הגדלים.

התפוסה הממוצעת בתאי המעצר, בנפות עזה ויהודה, עולה בהרבה על הקיבולת של תאי המעצר, והייתה בהם צפיפות רבה.

עד סוף אוקטובר 1984 לא בוצעו באיזור יו"ש, כ-1,100 פקודות מאסר.

בלשכות התנועה באזורים אין רושמים עבירות תנועה שנהגים מהאזורים ביצעו בישראל. מכיוון שחלק ניכר מהעבירות לא נרשמו אף בכרסת דנית, לא הובא עליהן מידע, במקרים רבים, בפני השופטים, שדנו בנהגים שעברו עבירת תנועה. רישום עבירות התנועה באזורים אינו ממוחשב; אין מעקב סדיר אחר גביית הקנסות שנפסקו לנהגים על עבירות תנועה.

ביולי 1967 הוציאו מפקדי כוחות צה"ל באזורים יהודה והשומרון וחבל עזה, צווים בדבר כוחות משטרה הפועלים בשיתוף עם צה"ל. על פי צווים אלה, הוענקו לכל שוטר, הסמכויות הנתונות לכל